

Dünya Edebiyatlarında Karşılaştırmalı Edebiyata Bir Bakış

Özlem ÖZEN¹

GİRİŞ

Bu bölümde amaçlanan öncelikle Dünya edebiyatı kavramının ilk kez nasıl tanımlandığı ele alarak günümüzde küreselleşen dünya şartlarındaki konumu değerlendirmek için Dünya edebiyatlarında Karşılaştırmalı Edebiyatın bulunduğu yere genel hatlarıyla bakabilmektir. Ayrıca, dünyanın bazı ülkelerinden ekollere ve önemli Karşılaştırmalı edebiyat çalışmalarına yer verilirken, 1965-2015 yılları arasında yayınlanan ACLA raporlarına değinilerek kriz meselesi üzerinde gelişen düşünceler ele alınacaktır. Son olarak geleceğe yönelik neler yapılabileceği konusunda birtakım öneriler, ayrıca hem lisans ve lisansüstü öğrencilerin hem de tüm okurlarımızın da tartışabileceği yoruma dayalı sorular ortaya koymak hedeflenmiştir.

Dünya Edebiyatı yazının icadından beri dünyadaki edebiyatların tümüne verilen bazen dünyadaki bir kültürel sistemin ifadesi olarak da kabul edilen bir terimdir. Oldukça tartışmalı olan bu kavrama küresel yönden bakıldığında farklı ulusal kültürel ve kurumsal çevrelerde değişik görüşlerle deneyimlenerek uygulandığı görülür. 1827’de ilk kez Goethe tarafından kullanılan “Weltliteratur” kavramının çevirisi olan Dünya Edebiyatı kavramı, yazar tarafından ulusal üstü bir düzlemde ve ulusları birleştirici bir açıdan ele alınmıştır. Ünlü yazar Dünya edebiyatının, gelecekte sadece tek bir edebiyata dönüşeceğini ileri sürmüştür. Öğrencisi J.P.Eckermann, ulusal edebiyatın artık anlamsız bir terim olduğunu, dünya edebiyatı çağının gelişini hızlandırmak için herkesin çaba göstermesi ge-

¹ Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü, ozlemganozen@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-2163-8823

1. Bulduğumuz hız ve enformasyon çağında çokkültürlülük Karşılaştırmalı Edebiyat için uygun bir araştırma alanı olduğundan Karşılaştırmalı edebiyat bu bağlamda kültürel, ulusal, kişisel ve manevi değerlerimizi nasıl şekillendirebilir? Tartışınız.
2. Amerikan ekolü Fransız ekolünü neden yetersiz görmektedir? Ayrıca bu ekol Karşılaştırmalı edebiyat çalışmalarının merkezine neyi koyarak Çin ekolünden ayrılır?
3. Çin ekolüne göre, Amerikan Karşılaştırmalı Edebiyatı kimliği belirsiz bir aktör olarak görülmektedir. Bunun sebebi ne olabilir? Tartışınız.
4. Fransız ekolünde, tekerlek çemberinin merkezine uzak kalan hangi dünya edebiyatları araştırmaların kapsamına alınmamıştır? Nedenini tartışınız.
5. Karşılaştırmalı Edebiyat politik yönden bakıldığında milliyetçiliğin yeni bir tür ifadesi olabilir mi?
6. Wellek'e göre Karşılaştırmalı Edebiyatın çalışma alanları ve metodolojisi nasıl olmalı? Karşılaştırmalı Edebiyatın bir kriz durumu yaşadığını öne sürmesiyle Avrupa ve A.B.D. de neler değişmeye başladı?
7. İnsanlığın mirası sayılan Dünya edebiyatı sizce günümüzde nereye doğru ilerlemektedir?

KAYNAKLAR

- “About State of the Discipline Report,” ACLA Website, May 21, 2023, <https://stateofthediscipline.acla.org/about> adlı internet sitesinden alınmıştır.
- Abdel-Messih, M.T. (2013). Comparative literature in arabic. In Tötösy de Zepetnek S.& Mukherjee T., (Eds.). *companion to comparative literature, world literature and comparative cultural studies*. India: Cambridge Un. Press.
- Ba, N. F. (2018). Dialogue between francophone and anglophone literatures in Africa. In Gasperi, G. & Pivato J. (Eds.), *Comparative literature for the new century*. Canada: McGill-Queen's University Press.
- Bassnett, S. (1993). *Comparative literature a critical introduction*. Blackwell: Oxford. <https://doku.pub/documents/bassnett-susan-comparative-literature-gyl48d78e8qr> adlı internet sitesinden alınmıştır.
- Berger, M. (1995). *Under northern eyes: Latin American studies and US hegemony in the Americas 1898-1990*. Bloomington: Indiana UP
- Cao, S. (2013). *The variation theory of comparative literature*. Berlin: Springer-Verlag.
- Cuma, A. (2018). Genel ve karşılaştırmalı edebiyat bilimi'nin (komparatistik) ulusal ve dünya edebiyatları ekseninde kuramsal açılımı. *SEFAD*, 39, 1-26.
- Domingues, C. Saussy, H., & Villanueva, D. (2015). *Introducing comparative literature new trends and applications*. London and NewYork: Routledge.

- Damrosch, D. (2006). World literature in a postcanonical, hypercanonical age. In Saussy, H. (Ed.), *Comparative literature in an age of globalization*. Baltimore: J. Hopkins Un.Press.
- Damrosch, D. (2013). *Dünya edebiyatı nedir?* (O. Köseoğlu, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay.
- Damrosch, D. (2011). Comparative world literature *The Canonical Debate Today* Amsterdam: Rodopi, 169-78 https://www.academia.edu/15065635/Comparative_World_Literature adlı internet sitesinden alınmıştır.
- Du, Ping (2017). Another argument on the ‘crisis said’ of comparative literature. *CLCWeb: Comparative Literature and Culture*19, 5. <http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/vol19/iss5/4>
- Finney, G. (2014). *The reign of the amoeba: further thoughts about the future of comparative literature*. <https://stateofthediscipline.acla.org/entry/reign-amoeba-further-thoughts-about-future-comparative-literature> adlı internet sitesinden alınmıştır.
- Hassan, Wail S. (2017). Arabic and the paradigms of comparison, In Ursula K. Heise et. al. (Eds.), *futures of comparative literature: acla state of the discipline report* (pp. 187-94). London: Routledge.
- Heise, Ursula K. (2017). Introduction: Comparative literature and the new humanities. In Ursula K. Heise et. al. (Eds.), *Futures of comparative literature: ACLA state of the discipline (pp. 1-9) Report*. London: Routledge.
- Hirakawa, S. (1979). Japanese culture: Accommodation to modern times. *Yearbook of Comparative and General Literature*, 28, 46-50.
- Ilo, I. (2013). African literatures as world literature. In Tötösy de Zepetnek S.& Mukherjee T, (Eds.). (2013). *Companion to comparative literature, world literature and comparative cultural studies*, India: Cambridge Un. Press.
- İpşirli A., ve Baktır H. (2012). Karşılaştırmalı edebiyatta Amerikan ekolü ve ACLA raporlarının Türk karşılaştırmalı edebiyat çalışmalarına olası katkıları. *KARE-Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat, Tarih ve Düşünce Dergisi* <https://karedergi.erciyes.edu.tr/> adlı internet sitesinden alınmıştır.
- Kefeli, E. (2006). Karşılaştırmalı edebiyat: Tanım, yöntem ve incelemeler. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4(8), 331-350
- Lidar V. (2022). *Karşılaştırmalı edebiyat bilminde geçmişten günümüze temel kavram ve tartışmalar*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Mac Clennen, S. (2013). Comparative literature in Latin American studies. In Tötösy de Zepetnek S.& Mukherjee T. (Eds.). *Companion to comparative literature, World literature and comparative cultural studies*, India: Cambridge Un. Press.
- Marx, K., & Engels, F. (1952). *Manifesto of the communist party*. (S.Moore, Trans.). Chicago: Great Books of the Western World.
- Mukherjee, T. (2013). Comparative literature and ex-centricity. In Tötösy de Zepetnek S., & Mukherjee T. (Eds.), *Companion to comparative literature, world literature and comparative cultural studies*, India: Cambridge Un. Press.
- Patil, A.B. (2013). Comparative literature in Indian languages. In Tötösy de Zepetnek S., & Mukherjee T. (Eds.), *Companion to comparative literature, world literature and comparative cultural studies*. India: Cambridge Un. Press.
- Robbins B. (2009). Comparative cosmopolitanism. In Damrosch D., Melas N., & Buthelezi M. (Eds.), *The Princeton sourcebook in comparative literature*. Oxford: Princeton University Press.
- Spivak, G. (2003) *Death of a discipline*. New York: Columbia University Press. <https://iedamagri.files.wordpress.com/2014/09/spivakdeathofadiscipline.pdf> adlı internet sitesinden alınmıştır.
- Saussy, H. (2006). Exquisite cadavers stitched from fresh nightmares. In Saussy, H. (Ed.), *Comparative literature in an age of globalization*. Baltimore: John Hopkins Un.Press.
- Saussy, H. (2017). Comparative literature: The next ten years, In Ursula K. Heise et. All. (Eds.),

- Futures of comparative literature: ACLA state of the discipline report*. London: Routledge.
- Şahin, E. (2017). A historical and critical survey of comparative literature in Turkey, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(4), 2448-2472.
- Villanueva, D. (2013). Possibilities and limits of comparative literature today. In Tötösy de Zepetnek S.& Mukherjee T. (Eds). *Companion to comparative literature, world literature and comparative cultural studies*, India: Cambridge Un. Press.
- Wellek R., & Warren A. (1983). *Edebiyat biliminin temelleri*. (A. E. Uysal, Çev. Ed.). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Wellek R. (2009). The Crisis of comparative literature. In Damrosch D., Melas N., & Buthelezi, M. (Eds), *The Princeton sourcebook in comparative literature*. Princeton and Oxford: Princeton University Press.